

Şiirülke

Şiirülke Yazıları

BÜŞRA YALÇINKAYA
TUBA KAPLAN

Soruşturma - 2. Bölüm

TURGUT UYAR NEDEN BÜYÜK?

Hazırlayan: Mert Mevlüt Gökçe

Ümit Çiçekli, Derviş Ali Büyükkartal, Zeki Altın, Ayşe Nur Biçer, Bayram Tayyip Yaslıca

Söyleşi

BAYRAM TAYYİP YASLICA
Konuşan: Ahmet Menteş

Yazılar

SUZAN YÖRÜK, TUBA SİNA AYDIN

Şiirler & Çeviri Şiirler

Ahmet Menteş, Mehmet Aycı, Hatice Nisan, Ebru Özden, Oğuz Ertürk, Vahdettin Oktay Beyazlı, Emel Koşar, Hatice Kübra Öktem, Büşra Badeci, Hasan Çelikkol, Fatma Şahin Fırat, Melce S. Öztürk, Adnan Semih Dumlupınar, Hilal Kenar, Fatih Çatma, Burhan Tuz, Ömer Keser, Robert Bly, Arif Teyimur Demirci, Llm-Mbatha, Enis Tataroğlu, Elif Altıntaş.

ISSN: 2822-7077

1

daima edebiyat
zamanda iz bırakan benzi söz

Mayıs-Haziran 2024

Mert Mevlüt Gökçe	1	Beyaz PANOPTİKON Demek İstiyorum Sana Turgut Uyar
Ümit Çiçekli	3	Turgut Uyar Soruşturması
Derviş Ali Büyükkartal	4	Turgut Uyar Soruşturması
Zeki Altın	5	Turgut Uyar Soruşturması
Ayşe Nur Biçer	5	Turgut Uyar Soruşturması
Bayram Tayyip Yaslıca	6	Turgut Uyar Soruşturması
Büşra Yalçınkaya	9	Artık Çok Uzaklarda
Tuba Kaplan	11	Durgun Su
Suzan Yörük	14	Akılın Kırmızı Çizgisi'nde Sylvia Plath Şiiri
Tuba Sina Aydın	16	"Belki Stockholm'de Bir Banka Soymalıyım" - İnceleme
Ahmet Menteş	19	Geymsipulpley
Mehmet Aycı	20	Çekiş
Hatice Nisan	21	Davet Yeniden
Ebru Özden	22	Garip Şiir
Oğuz Ertürk	23	Sakal Uzatın Adamların Türküsü
Vahdettin Oktay Beyazlı	24	Leylak Leylak Bahar
Emel Koşar	25	Ukde
Hatice Kübra Öktem	26	Işığı Kendinden Menkul
Büşra Badeci	28	Küllü Âhenk
Hasan Çelikkol	29	Karanlık, Mişli Geçmiş Bir Zaman Oldu
Fatma Şahin Fırat	30	Umur
Melce S. Öztürk	31	Taammüden Hüzüün
Adnan Semih Dumlupınar	32	Aslında Mevzu Bu Değildi
Hilal Kenar	33	Yadigâr
Fatih Çatma	34	Ağlamak Serbest
Burhan Tuz	35	Taş Avlu
Ömer Keser	36	Terziyer
Robert Bly	37	Horat'ı Hayatta Tutan
Llm-Mbatha	38	Hâlâ Gidiyorsun
Llm-Mbatha	39	Serulean Sababı
Ahmet Menteş	41	Bayram Tayyip Yaslıca İle Sekiz Oda Kitabı Üzerine Söyleşi
Elif Altıntaş	44	Görsel Şiir

Mert Meriut Gökçe

BEYAZ PANOPTİKON DEMEK İSTİYORUM SANA TURGUT UYAR

Turgut Uyar'ın şairliği dışında edebiyat haritasında belirgin bir iz bırakmadığı aşikâr. Modern şiirin neredeyse tüm erdemlerini üzerine almış bir şair olarak öğretici tarafının da çok belirgin olduğu aşikâr. Turgut Uyar aşikâr bir adam çünkü. Role girmeyen, sakın ve sessizce ilerleyen, hayatın debdebesine göz ucuyla bakmış birisi. Hayır, aslında pek de öyle sayılmaz. Tomris Uyar'la evliliği tam da dahil olamadığı ama olmak istediği bir çevreye girmek için değil miydi sanki. Sanatçıların hayatları spekülasyona açık sonuçta. Bu iddia da bir spekülasyon. Ya da değil, bilemiyorum. Turgut Uyar'ın heveslerini bilemiyoruz. Ama heveslerini şiirlerine malzeme yapmadığını çok iyi biliyoruz.

Ben Turgut Uyar'ı en çok şiirlerindeki duygusal rezonansa sahip bir sanatçı olduğu için değil bu rezonansa şahitlik etmeyi kusursuzca yapabildiği için seviyorum. Uyar, büyük bir şair çünkü mükemmel bir şahit. Edip Cansever onun hakkında “İnsana ait değerleri anlatmadı, insana ait olguları anlattı.” demişti ölümünden sonra. Bu sözü modern şiirden haberdar kimseler şöyle anlayacaklardır: Uyar, yazdıklarını bir iddia üzerine temellendirmeye çalışmıyordu. Kastettiğim siyasi ve sosyolojik bir iddia değil elbette. İnsana dair bir iddiası yoktu yazdıklarında. Acıya, sevginin biçimlerine, ayrılığa not vermiyordu. Onun şiirlerindeki özned suç yok, suçlu yok, mahkeme yok. Hem tuhaf hem de dervişçe bir bağlantısızlık var.

1985'te öldü Uyar. Eşinin, çocuklarının anlattıklarından geriye edilgen bir baba portresi kalıyor. Çocukları çok sevmesi, evde vakit geçirmekten fazlasıyla hoşlanması, çok içki içmesi... Bunlar yetenekli bir sanatçıyı yazma temposu bakımından optimum seviyede tutabilir. Ama bana kalırsa Turgut Uyar'ın büyüklüğü için en belirgin neden şu: Bağımsızlık.

Bağımsızlık yani bağlantısızlık. Hiç kimseye, hiçbir şeye gerçek bir bağ hissedememek. Yalnızlığından bir balkon yapmak ve orada insanları ve şeyleri izlemek. Balkon ister istemez bir mesafe yaratır. Uyar'ın hayatının fonu o mesafeye hep sadık kalmasıydı. Yakın çevresinin bile bin bir filtreyle yaklaşabildiği bir adam olarak Turgut Uyar nesnel düşünme becerilerine itibar etmeden belli bir mesafeyi yakalamıştı ve büyük başarısı buydu. Ne imgeci kolaylığa ne de arabesk doğruluğa düşmemesinin sebebi de buydu. Gözleyen ve şiddetini artırınca gözetime dönüşen bir bakışı şiir formuna dönüştürebiliyordu. Ama bu, bir mesafeyi ve o mesafenin daimî kontrolünü de gerektiren bir nosyon olduğu için Turgut Uyar; şiirlerinde bir iktidar erki gibidir. Öylesine bir iktidar ki Foucault'yu kısıktırarak biçimde görünmezdir. Osmanlı padişahlarının iktidar tahkimatı yöntemi olarak çok ortalıkta görünmemeleri gibi değil ama Turgut Uyar'ın iktidarı. Yönetmek içi değil yönlendirmek için kurulan bir iktidar.

İktidarın yönlendirmesi çürütücü değil Turgut Uyar'da. Çürümenin tersi istikamette ilerlemeye çabalayan bir yönlendirme. Bu yüzden "beyaz". Beyaz ve bulaşılmamış. Beyazlığı temiz kalma motivasyonu ile ilgili değil. Şiiri bir arınmışlık gösterisi olarak kurmaya uğraşmıyor Uyar. Uyar'daki beyaz iktidar hevesi tamamen yarattığı dünyanın bakir oluşunu, el değmemişliğini vurgulamak için. Taze ve turfanda görüntüler yakalamak istediği için bakışı bir iktidar aygıtına çeviriyor büyük şair. Bu el değmemiş güç, onun şiirlerine beyaz panoptikon yakıştırmasını vermek için bence yeterli. Siyasal söyleme dayanan hatiplik, ironi marifetiyle üretilen ofansif duyuş, teatral atmosfer, dile yabancılaşma gibi yaşıtılarının en büyük silahları olan bütün bu imkanlar seti Turgut Uyar'ın şiirlerinde önemsizdir. Şiiri teknik bir terzilik üzerine inşa etmez. Sadece bakışlarıdır onun silahı. "İhtişam," diyor Andre Gide "baktığın şeyde değil bakışında olmalı." Uyar ihtişamı önce bakışına sonra telaşsızca ve süse gerek duymaksızın şiirlerine ait kılabilmiş bir büyük şairdi.

Soruşturma: Turgut Uyar Neden Büyük?

Hazırlayan: Mert Meriut Gökçe

Ümit Çiçekli

Cemal Süreya, onun ölümünden sonra “Öldüğü gün... Hepimizi işten attılar” demişti. Bu ifadelerin gelişigüzel söylendiğini düşünmüyorum. Çünkü Uyar, ülkemizin yetiştirdiği en donanımlı şairlerinden biridir. Yaşadığı döneme, yaşadığı çağa en önemlisi de şiirine sadık kalmış bir şair var önümüzde. Yaşadığı dönemi en ince ayrıntısına kadar analiz etmiş, günlük olaylara ve yaşananlara rikkatle eğilmiş ve yazdığı bütün şiirleri doğrudan doğruya hayatın gerçeklerinden almıştır. Bu sebepten Büyük Saat’e baktığımız zaman birden fazla zaman ve saat görmek imkansızdır. Onun yalnızca bir tek zamanı vardır. O da: Yalnızca içinde bulunduğu zamandır. Onun şair tanımına göre çağına yabancı kalmak, kapalı kalmak büyük bir kayıptır. Çünkü şairin içinde kalan çığlık anlamsız ve yabancı bir sestən başka bir şey değildir. Acının Coğrafyası, Sular Karardığında Yekta’nın Mezmurudur şiirleri Uyar’ın bu anlamlı ve dışa dönük olan çığlıklarına sadece birer örnektir.

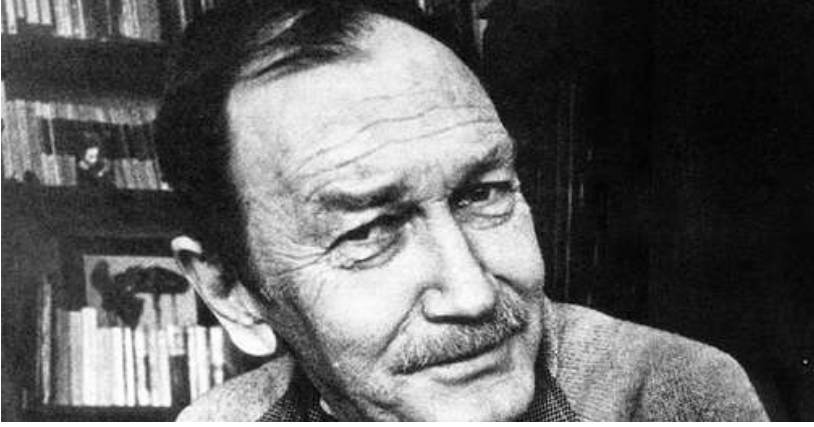
İkinci Yeni şiirinin en özgün şairlerinden biri olan Uyar, geçirdiği dönüşüm ve değişimlerle yeniyi sürekli kovalayan bir şiirin peşindedir hep. Divan şiir kitabına dikkatle eğildiğimizde ötsel/ biçimsel yenilikleri rahatlıkla görmek mümkün. Buradaki asıl kıymetli olan mesele ise şudur: İkinci Yeni adı altında toplayacağımız birçok şair yeniliği, özgünlüğü bize ait olmayan bir damarda ararken, Uyar bu yenilikleri kendi damarlarına eğilerek bulma yoluna gitmiştir. Her şair gibi onun hayatı ve şiirleri de birçok değişimden, denemelerden geçmiştir ama Uyar’ın Türk şiirine ve kendinden sonraki kuşaklara bıraktığı şu tavsiyeler onun Türk şiiri içerisinde ciddi bir yerde durmasını sağlamıştır: “Oysa acemilik. Efendimiz acemilik. Bir taş alacaksınız. Yontmaya başlayacaksınız. Şekillenmeye yüz tutmuşken atacaksınız elinizden. Bir başka taş, bir başka daha. Sonunda bir yığın yarım yamalak biçimler bırakacaksınız. Belki başkaları sever tamamlar. Ama her taş sarılırken gücünüz, aşkınız, korkunuz yenidir, tazedir. Başaramamak kaygısının zevkiyle çalışacaksınız.

Gelin böyle yapın demiyorum. Durduğum yerde kalmaktan korkuyorum. Şiir bir sanat olayı değildir. Bir yaşama çabasıdır önce. Yaşadığımıza tanıklık eder. Her gün yeni bir dünya içinde, her gün yeniden ve başka etkilerle duygulanan insan, her gün bunları yeni biçimlerle söylemelidir.

Diyeceksiniz ki: böylece ancak bir azınlığa seslenmiş olacaksınız. Bir kere, bu işin kötü yönleri beni hiç mi hiç korkutmuyor. İkincisi sanat bir ceht işidir, eğitim işidir. Tembel kalabalığın keyfine uymak istemiyorum. Sanatçı nasıl uzun çabalamalarla yetişiyorsa okuyucudan da bu gayreti bekler.”

Özetle bu soruya bir cevap verilecekse bence bu cevap şu olur:

“Turgut Uyar’ın büyüklüğü acemiliğinde gizlidir.”

Derviş Ali Büyükkartal

Cumhuriyetle birlikte ivme kaydeden Türk Şiiri, Garipçilerle hareketlilik kazanmış ardından doğal gelişme kaydeden İkinci Yeniciler ile kendisine yeni bir yol çizmeye başlamıştır. Tam da burada karşımıza çıkan, döneminde de birçok kişi tarafından farkına varılan Turgut Uyar, Türk Şiiri'nin mihenk taşı olmuştur. Hakkında birçok akademik çalışma yapılan Turgut Uyar'ın şiiri iki yönden ele alınır. İlk dönemlerinde Orhan Veli şiiri olarak nitelendirilen şiir anlayışı ilerleyen dönemde, İkinci Yeni şiiri olarak evrildiği görülmüştür.

Genel bakış açısından ele alındığında da Turgut Uyar'ın şiirinin üç döneme ayrıldığını görürüz. Bu ayrımın şiirinin dili yönünden ele alınmıştır. Birinci Dönem olarak *Arz-ı Hâl* ve *Türkiyem* kitaplarıyla birlikte 1940'ların şiiridir. Şair, *Dünyanın En Güzel Arabistanı*'yla birlikte genişleyen kelime kullanımı ve İkinci Yeni akımına uygun şiirler vermesiyle göz önüne gelir. Yalnız bir dil kullanımının yanı sıra İkinci Yenicilerden sayılmasına sebep olan yapıtları *Kayayı Delen İncir* Turgut Uyar'ın üçüncü dönemi olarak araştırmacılar tarafından kabul görür.

Askerî hayatından sivil hayatına geçişle bireyin sorunlarına daha çok hâkim olmuş ve eserlerinin bu yönde vererek edebiyatımızda döneminin dışına çıkan bir şair olmuştur. Çağını aşan Turgut Uyar, şiir anlayışındaki cesur ve iddialı duruşlarıyla kendisi olmuş, bununla yetinmeyip birçok alanda da eserler vermiştir. Cesurca aldığı kararlar ve ortaya çıkartmış olduğu yapıtlarla çalışkan, azimli kişiliğini bizlere ispatlamıştır.

Şiirimizde Garipçilerden İkinci Yenicilere geçiş yerinde bir köprü olduğu gibi Modern ve Deneyisel Türk Şiiri içinde örnek olabilecek, ufuk açacak birçok eseri bizlere bırakmıştır. Günümüzde bir dönem popüler kültüre kurban gitmeye yaklaşmış olsa da eserlerinin kalitesi buna izin vermemiştir. Turgut Uyar, Türk Şiiri için yegâne eserler oluşturduğu gibi kentleşmenin getirdiği zorlukları göğüsleyen bireyin de bir yansıması hatta kalemi olmuştur diyebiliriz.

Zeki Altın

Turgut Uyar için Edip Cansever “Türk şiirinin en seçkin, en usta şairlerinden biridir.” der. Bu ifadenin ardından şunları ekler: “Soluklu, soluklu olduğu kadar da görkemli bir şiidir Turgut Uyar şiiri.” Edip Cansever’in ifadesinden sorunuza geçecek olursam “Turgut Uyar Büyük Şairdir” çünkü kendine has bir şiir yapım süreciyle özgün şiirler oluşturmuştur. Bir şairin kanaatimce büyüklüğünde payı olan diğer bir husus şiire poetik yaklaşımıdır. Bu yaklaşımını Korkulu Ustalık eserinde de görebiliriz Uyar’ın. Şairler yazdıkları şiire öyle bir biçim verirler ki kendilerinden sonra ölümsüz bir yapıt olarak kalır. Bu verilen biçim içerikle dönem şartları ve şairin gerçek gündemi bağımsız değildir. Turgut Uyar kendi döneminin her türlü koşullarını gündem süzgecinden geçirerek şiirlerine yansıtmıştır. Biz Büyük Saat kitabındaki şiirlerine baktığımızda bu büyük şairin bakışını görürüz. Eleştirilmekten korkmadan asıl varlığını eserlerinde gösteren şairdir Turgut Uyar. Ayrıca şairin büyüklüğü kendi döneminin öncesiyle kurduğu ünsiyet bağıyla da ilgilidir. Dönemin modern şiir anlayışına Divan edebiyatının geleneksel özelliklerini yedirerek kendi şiirini güçlendirmiştir bahsedilen büyük şair. Turgut Uyar nezdinde tüm büyük şairler için ortak bir kanaat vardır ki, poetik bakış ne olursa olsun okurunda bıraktığı o lezzetli tat. Uyar’ın şiirlerini okuyan hemen hemen tüm okurlar, şiire bakış açıları nasıl olursa olsun onu okurken keyif almışlardır, alırlar da. Bu söylemin tekil bir özneliliğin aksine kolektif bir beğeni olduğunu vurgulamak isterim. Ki bireysel beğeniden daha kuvvetli bir dayanaktır şairin kolektif bir beğeni duygusuna hitap etmesi. Bunların toplamı olarak söyleyebiliriz ki Turgut Uyar dün için ne kadar estetik açıdan kuvvetli bir şiir anlayışına sahipse ve de kuvvetli şiirler yazmış ise bugün kalıcılığını ona borçludur. Şairlerin yolunu aydınlatacak olan da budur.

Ayşe Nur Biçer

Şiir, şair için ayırt edici nesne ve kavramları görünür kılar, diğer insanların dikkatine sunar. Zihinleri bir devinim içerisinde iletişime dahil eder. Bu yönüyle de şairinden bağımsız bir şiir düşünmemiz bana mümkün görünmüyor. Mesela Turgut Uyar’ın şiir dışında ahaşap yontmaya, sibernetiğe ve matematiğe ilgisi şiirinden bağımsız değildir. Şiirinde hepsinin izini sürebiliriz. Fakat onun şiirinde tüm bunların dışında, hiç ilgilenmediği alanların da izini sürebilmemizin mümkün oluşu benim için onu büyük yapan unsurlardan biridir. Yani şairin yalnızca şiiriyle birçok alana vakıf olabilme hâlini biz Uyar’ın şiirinde net olarak görebiliyoruz. Mesela felsefeyi ve felsefe tarihini çok iyi bilen birinin şiirleri gibidir onun şiirleri. Oysa felsefe ilgisinin ve bu alanda okumasının çok yoğun olmadığını biliyoruz. Dikkat çekeceğim başka bir konu şu, Büyük Saat’ta sık sık tekrarlanan “dirim” ve “dirilme” kavramlarını Korkulu Ustalık’ta bahsettiği ‘kendini yeniden icat etme’ bahsi ile bağdaştırıyorum ben. Uyar, kendini yeniden yeniden icat etmiş, şiirini yeniden yeniden doğurmuş bir şair. Zaten bu doğurma hâlinin bitişini bir şair için şiirin bitişisi olarak görüyoruz.

Üstelik kendinden sonraki dönemlerdeki sanatçılara olan etkisiyle -etkilenme derken taklitten bahsetmiyorum- çok doğurgan bir şiir yazdığını anlıyoruz. Akabakan şiirinde bununla ilgili şöyle bir dizesi vardır: “Yabancı bir canın yaşarlığı hep köşebaşlarında,/ doğumum, durmadan doğumum başlıyor benim...” Benim Büyük Saat’te en ilgimi çeken başka bir durum da Uyar’ın kadın mutsuzluğu üzerine inanılmaz görgü sahibi ve hassasiyet sahibi oluşu. “Kuşun Yeri Beklemek”, “Güneşi Bol Ülke”, “Pazarlıksız”, “Yalnız Dürdanecik” gibi şiirlerde Uyar’ın duygusal zekasını net olarak görürüz. Bu şiirlerdeki karşı cinsi için yaptığı tespitler bana hep çok ilginç gelmiştir. Elbette halka duyduğu büyük sevginin Tanrı tasavvuru ile bütünleşmiş hâli, Anadolu’yu bilmesi ve yalnız bilmekle kalmayıp onu sevmesi, şiirini hiçbir zaman sloganlara mahkûm etmemesi gibi daha birçok neden onu büyük yapıyor. Onun şiiri olmasaydı, edebiyatımızda büyük bir yarık olurdu ve biz bu boşluğun neyden kaynaklandığını asla bilemezdik gibi geliyor bana.

Bayram Tayyip Yashca

Söylemlerin sürekli yer değiştirdiği toplumlarda şiirin uzanımı da buna göre değişir. Sözün hükmüne duyulan aidiyet bu değişkenlik karşısında şairin cılızlaşmasına engel olur. Cumhuriyet sonrası ülkemizde yaşanan bazı gelişmelerden doğan bir takım hassasiyetler, 1950 çok partili döneme geçiş ve 52 Nato meselesiyle yerini kalınca bir renk değişimine bırakmıştır. Türkiye’de söz söylemek artık tehlikeli sayılabilecek kadar nadirdir. Çünkü söz bir kürsüde söylendiği zaman hayati, sokakta söylendiği zaman malayani, evde söylendiği zaman travmatiktir. Yerine göre renk ve anlam değişikliğine uğrayan aynı sözlerin cumhuriyet sonrasında hem anayasal hem de yönetsel olarak birçok değişikliğe uğrayan ülkemizde de kendi anlamı dışında yeni anlamlara kavuşması kaçınılmaz olmuştur.

Bu girizgahı şöyle özetleyerek somutlaştırabiliriz: Türkiye’de söz söylemek, o sözün söylendiği dönemde yaşayan insanların; o dönemden aldıkları psikolojik, ekonomik ve kültürel etkileri yansıtan bir uğraştır. Şiir ise bu uğraşı bir organizasyon haline getirir. Bu organizasyonun en gözü kara patronudur belki de Turgut Uyar. Eğilimci, meyhane süvarisi, sokağın cepkeni, karşı mahallenin hovardası. İnsanı tanıyan ve bu tanımadan itibaren onu içinde yaşadığı dönemden hiç ayırmayan, tanrının ve anayasanın koyduğu birbirinden farklı kurallar karşısında bocalayan bir adam. Hareket kabiliyeti hususunda, yaşamın maruz kalınan köşeli yapısını insana dair hiçbir “şey”i atlamadan incelemeyi -en kıvrak halde- başarabilmiş ve bu inceleme kapsamında yaşamın sosyolojik etkilerini her türlü disiplini reddederek önümüze koyabilmiş bir şair. Bütün incelemeleri insan tabiatına uygun ve kronolojik olarak şiire konu etmesinden anladığımız şudur ki Uyar; hiçbir duygusunun, hiçbir patolojik ayrıntının, hiçbir bunalımsal kötürümlüğün, hiçbir kusurlu sevincin üzerine basıp geçmiyor.

oysa bir çiçek bir güzel dünyaya bakmalıdır / Biraz Daha

*seni ilk haziranda görmüştüm
şapka giymemiştin çünkü yazdı
zaten hiç giymezdin belki de
kimin dünyayı görececek hali vardı oysa
sokaklar mavilik demetleri şunlar bunlar / Gök, Bulut, Su*

*nasıl yadsınabilir yüreklerde gezinmesi
tozlu bir gümüş tabağın, çiçeksiz bir sardunyanın / Bir Yılın En Soğuk Akşamında
Aşk Övgüsü*

*ne söylenebilir! her şey düzeliyor sandık.
odalarda çok geniş alanlarda dardık
hiçbir şeye yeterince inanılmadan. Toplandılar
orada biz de vardık / Yenilgi Günlüğü – Cuma*

Dört farklı şiirden örnek olarak aldığımız yukarıdaki mısraları bu kapsamda değerlendirelim. Biraz Daha şiirinde geçen bu mısradaki Turgut Uyar'ın dünyadan aldığı yansımaları yine dünyaya büyük bir incelikte verdiğini görüyoruz. Eşyanın, mekanın, ters-düzlemin yarattığı ve şiirde yuvalanan bu fay, Uyar şiiri için tamamlayıcı/bütünleyici bir etkidir. Siyasetin, ekonominin, sosyal çürümenin ruh ve hayal dünyamızda oluşturduğu hasarlardan apaçık istifade eder Turgut Uyar. İnsanı evrenin ve tabiatın en nadide parçası olarak tanımlama gayreti de buradan gelir. Onu bir bütün olarak görür, hassasiyetlerine yön veren ve onu insan yapan bütün unsurlarına doğrudan etki eden “zaman” kavramını gözden kaçırmaz. Metropolün kalbinde, gökdelenlerde büyüyen çocuklarla, taşra çeşmelerine su vurmaya giderken annelerinin sırtlarına bağlanan çocukları birbirinden ayırır. Onurlu bir ölümle, cingene dövuşü ölümlerini tek bir ölüm çatısı altında değerlendirmez. Ona göre bütün çocuklar güzeldir fakat ayırıdır. Ona göre bütün ölümler yerlidir ama farklıdır. Çağın ve yaşananların insanoğluna olan etkileri karşısında zaman zaman umudunu yitirir ve geriye sadece oysa bir çiçek bir güzel dünyaya bakmalıdır demek kalır.

Gök, Bulut, Su şiirinde Turgut Uyar'a göre insanı çevreleyen -saydığımız tüm etkenler- her şeyden sonra geriye yalnızca bu mısra kalır: kimin dünyayı görececek hali vardı oysa. Bu abluka karşısında teslim olmaz, teslim olmama halini yine yaşadığı dönemin baş kaldırıcılarının bilinciyle yürürlükte tutar.

Biriken özlemlerini açığa çıkarmaktan çekinmez büyük şair. Çok büyük aşkları bile günlük kullanıma uygun hale getirebilir. Özlem, bunca sıkışıklığın ortasında yaratmaya çalıştığı mükemmel boşluk ve dağları ezberleyen adamların yürek burkuntuları onun şiirinde iç çeken bir kekeme gibi dolaşır durur. Bir Yılın En Soğuk Akşamında Aşk Övgüsü şiirinde yer alan bu mısralar bize tam olarak bunu gösterir: İnsan, ilgilendiği ve yer aldığı-almak zorunda kaldığı meselelerin tamamında yalnızdır. Bu yalnızlık eylem anıyla başlar ve eylemin sona ermesiyle çoğalır. Dalıp dalıp uzaklara bakan bir kimsenin yalnızlıktan aldığı etki, o yalnızlığı doğuran bütün olguları da ortaya çıkarır. Bu yüzleşmeden hiçbir zaman sağ çıkmayı başaramamış insanoğlunun uçsuz bir dalgınlığıdır bu mısralar: nasıl yadsınabilir yüreklerde gezinmesi/ tozlu bir gümüş tabağın, çiçeksiz bir sardunyanın.

odalarda çok geniş alanlarda dardık.

İşte; Yenilgi Günlüğü - Cuma şiirinde yer alan bu mısra, Turgut Uyar'ın neden büyük olduğuna dair dünyaya deliller sunuyor. Topraktan, tabiattan, eşyadan, mekandan, insan ruhundan, hayvan içgüdülerinden, bozuk paralardan, uçak gürültülerinden, yıldız asmalarından, kutsal kitaplardan, önü ve arkası doyumsuz kızlardan, ölümden, çocukluktan, insanı ve insanı ilgilendiren coğrafyayı yapan-bozan bütün koşullardan yola çıkarak yine insana varan Turgut Uyar, doğumdan itibaren ölüme kadar insanın uğrayacağı hiçbir durağı atlamıyor. Şiirin insana konumunu bildirmesi hususunda üstlenegeldiği vazifesini göz önüne alacak olursak; dünyaya maruz kalan her bireyin dünyadan çıkana kadar hem bireysel hem de toplumsal olarak karşılaşılabileceği her şey bu konumu belirler ve Uyar'ın besin kaynağı bu olmuştur. Turgut Uyar neden büyük sorusunun en kalın cevabı burada saklıdır. O, yola gelmez, zaptedilmez, tartışılmaz ve ayarcı zekasıyla; içinde yaşadığı toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel sorunlarına karşı insana ne ile kuşanması gerektiği konusunda bilgiler sunmayan, insanı doğrudan yüzleştiren ve bundan çekinmeyen, açık savaş yanlısı bir büyük patron. Büyük resmin, büyük saatin büyük oylumcusu. Çaresiz kalmış bir tanrı düşünün, böyle bir şey mümkün olsaydı en çaresiz tanrı Turgut Uyar olurdu. Hem çaresiz, hem tanrı. Tanrı ama çaresiz. Uzuncana öperim. Selam.

Büşra Yalcınkaya

ARTIK ÇOK UZAKLARDA

burada yağmurlar denizlerden göğe taşıyor
ufukta bekleyen dallarda çeşit çeşit güneşler
kimse sizi bırakıp gitmiyor başka diyarlara
burada bahar insanın kışından hep daha uzun

koptu, asırlardır beklenen bir cuma seherinde
dünya kapısına kul olanlara tas tas ateş...
yerden göğe kadar telaş büyüdü kapımda
sisler içinde bir melek kırık koluma dokundu

öldüm ve sandım ki ardımda bıraktım baharları
ben güneşi göremem korkusu taşırdım evvelimde
aldanmış aklım kaldı faniliğimden bir de kısa saçlarım
şimdi turfanda sabahlar diziliyor önüme

mecbur değilim artık günahların sesi olmaya
üstelik ne sağında ne de solunda yuvalanmadım omuzların
sonsuz huzuru gördüğüm dehlizde düşlerim un ufak
önümde hiç solmayacak bir yeşil, artık çok uzaktayım

Büşra Yalçınkaya

“ARTIK ÇOK UZAKLARDA” ŞİİRİNİN HİKÂYESİ

Şiirin ruhumuzda bıraktığı etkide ferdi duygularımızla kurduğu bağ şüphesiz çok kuvvetlidir; bir şairin gizli bahçelerinde dolaşmanın, şiirin mana dünyasını anlamaya çalışmanın ve okur olarak şiir için çaba göstermenin kıymeti de pek tabii büyüktür. Şiir; şairinin nice sırrına, hissiyatına ortak olmayı yaşatır okuruna. Bir şiirin muhatabında bıraktığı etkinin sırrına imtina eden biri olmakla birlikte “Artık Çok Uzaklarda” şiirimin öyküsünü tüm okurların kalbine sunuyorum.

Bahar; insanoğlu için yeniden dirilişin ve varoluşun müjdesidir, bize nice başlangıçlar araladığına inanır ve onun gelişini yeni bir hayatın mustusu sayarız. Hepimizin hayatında görkemli bir umudun habercisidir, ondan aldığımız güçle adımlarımız daha emin ve kararlı olur. Biliriz ki her bahar yeni bir umuttur insana. Olağan durumlarda insanı gülümseten baharın olağan dışı durumlara gebe olacağı dahi düşünülmez çoğu kere çünkü yeni başlangıçların içinde acı çekeceğimize dair inancımız yoktur. Hayatın var olmak ve yaşamak üzere konuşlanan anlarına acıyı ve dahası ölümü asla yakıştıramayız, bizden ve sevdiklerimizden uzak saydığımız acılar ise -çoğumuza göre zamansız da olsa- bize kendini mutlaka yaşatır.

Seneler evvel gelişine sevinemediğimiz baharlarımız oldu... Eve kapandığımız ve korkunun iliklerimize işlendiği o yıllarda baharların gelişi sadece uzaktan seyredilecek bir mesele haline dönüşmüş, insanların hayatı sayısız bir tablonun içine sıkıştırılmıştı. Birkaç seneye sığdırdığımız neredeyse her haneye ölümün uğradığı o yıllardan size seslenen bir şiirin hikâyesi bu. Doğanın rengârenk çiçeklerini açtığı bir bahar günü amcamı kaybettim. Ölümle karşılaştığım, ruhumuzun bedeni terk edilişle yüzleştiğim o günden sonra en büyük hakikatin “ölüm” olduğunu kavradığımda şiirlerim ondan bağımsız olamayacak hâle geldi.

Bu şiir, ölümle karşılaşan bir ruhun iç konuşmasıdır aslında... Yol boyu gördüğüm servi ağaçlarını, mavi gökyüzünü, içimi saran bahar kokusunu artık hissedemeyecek olan amcamın daha güzeline kavuştuğunu düşleyerek avuttum kendimi. Ruhsuz kalan tenlerin toprakla buluşunca yeni bir dünyada daha fazlasıyla can bulduğunu anlatabilmek için kelimelere ve imgelerin gücüne sığındım. Ölümü, bedenim terk ettiği dünyadan daha güzeline göç etmesi için bir vesile saydım. Kaybettiklerimizi artık göremeyecek olmak bu dünyada geride kalmanın bir çilesi... Bu çilenin zihnimizi kavuran, benliğimizi kuşatan acısından kurtulmak için gidenlerin hep cennet köşesine kurulduğuna inandım. Aslolan hayatın onlar için mutlak surette güzellik barındırdığına inandığım için “cennetten seslenen bir ölü”nün şiirini kaleme aldım. Bir ölünün dilinden konuştuğum şiirimde mutluluktan, huzurdan ve hayalî güzelliklerle dolu bir cennetten ötesini kaleme dökmeye gönlüm razı olmadı.

Yağmurların denizlerden göğe ulaşması, dallarda çeşit çeşit güneşin olması, kimsenin başka diyarlara gitmemesi ve baharın kıştan uzun olması benim cennet tahayyülümün sadece bir parçasıydı. Olmazların olduğu, hayalin sınırlarının kaldırıldığı bir cennete kaybettığım tüm sevdiklerimi bu şiirle taşıdım. Bir bahar günü çok uzaklara gönderdiğim ama hiç solmayacak bir yeşile kavuştuğuna inandığım sevdiklerim için kaleme aldığım bu şiir, sanırım hikâyesini okura sunmamla tamamlandı.

Artık çok uzaklarda olan tüm sevdiklerimize sonsuz bir özlemle...

Tuba Kaplan DURGUN SU

Yüzümde bu yaşıma bir kuşku taşıyıp
bu yaşadığımı yüzüme soğuk su çarpar gibi
iyi gibi bir akşam üstü hırkasız
olasılıklara dahil olmayan yaşama uğraşı
bir ihtimal dışındaki yalnız çiçek gibi
saksıda ölüyorken bir ihtimal daha yok

demek insanı sağken böyle öldürüyorlar
tetikte bilindik bir yüz her zaman
göğsüne dolanan katil sarmaşık
senden güneşi böyle alıyorlar
kupkuru ölmek ama ayakta
görünen o ki kusursuz öldürüyorlar

ona bir bıçak verseler elini kana bulayacak
bana bir bıçak verseler bir meşeyi soyarım ancak
ruzgarı tutarım mesela
giden günlerin hatrında kalarak
ağaca şiir okurum ancak

buraya kritik bir tarihi düşmek bana
katili bilmek ölüye ne katar

Tuba Kaplan “DURGUN SU” ŞİİRİNİN HİKÂYESİ

Aslında şiirlerimin hikâyesini anlatmayı tercih etmem, çünkü şiiri bir yerde dondurmamak olur bu. Bir şiirin hikâyesini anlatmak, şiiri şiir dışında kurgulamak ve ikna etmeye odaklı bir yol, eğer bunu tercih etseydim belki bir hikâye yazardım bilmiyorum. Hikâye yazanlara haksızlık olsun istemiyorum, ama şiirin her daim okunduğunda kendini hatırlatan, kendini yenileyen ifade gücünde her dönem farklı yankı bulan bir tarafı var takdir edersiniz ki. Ruhsal durumunuz nasılsa o şiirden aldığınız etki değişiyor, bir yaşanmışlık karşısında mana değişiyor, bu yüzden şiir eskimeyen, biraz çıkış noktasını şaire saklayan bir tür. Kıskanç belki de. Atilla İlhan, şiiri yazma sebebini açıkladı filan. Şiirin hikâyesini anlatma kısmı çok fazla yaygınlık kazanmadı yoksa. Bilirsiniz yani Sezai Karakoç’un *Mona Roza*’sı, ki bence çok güçlü bir şiiri değildir zaten, şiirin etkisi karşısında herkes arkasında bir sebebe dayanmak istedi. Bunu ancak şiire yabancı “çoğunluk” yapar. Bir şiirin büyüklüğü karşısında gösterilen hayret, bir sebebe dayanmak istedi aslında, fakat işte şiir budur zaten, sebepsiz de etkisi altına alır insanı; hikâyesiz, örneksiz de. Yıllar sonra biz tüketim malzemesi olarak bankacı reklamında “o kadını” gördük diye o şiir kabul görmedi birçok insan tarafından. O şiirin verdiği etki kabul gördü. Birçok insanın sevmeye biçimini oluşturmuştu o dönem ki dediğim gibi benim için Sezai Karakoç’un çok da büyük bir şiiri değil her neyse.

İşte şiir, etkisini kendi anlam dünyasından alır. Yine de *Durgun Su* şiirinden şöyle bahsedebilirim. Ben çok özgür bir ortamda büyüdüm. Büyük bir lojmanda gün boyu sınırsız oynayabildim ve ağaçların tepesine çıkabildiğim doğal bir alanındaydı evimiz. Bunun hayatım boyunca bana farklı etkileri olmuş tabii. Risk alabilmem, gezmem, tek başıma seyahat etmem ve hâlâ dağlara çıkmam, ağaçları aramam bence buradan geliyor. Sanırım bunun etkisi şiir kurma biçimimde de var. Hesapsız, tehlikeyi göze alırım, lirik konforuna yaslanmam. Mısra sonlarını, başını hesaplayarak, günlerce cebimde şiir çalışarak gezmem mesela. Şiiri kafamda kurgularım yani ormanda yürümek gibi düşünebiliriz. Karşımıza her şey çıkabilir ve bir fikriniz vardır fikir ormanda yürümektir ve ormanda yürüyüşünüzü yazarsınız. Evet bu bir kurgudur yürüyüş hakkında yazarsınız, fakat çok risk alırsınız, karşınıza neyin çıkacağını bilmezsiniz. Benim metinlerim de bu anlamda böyledir, yolda arar. Evet, ben çok çalışırım şiir için, fakat yola çıkarak çalışırım. Metni bütünsel çalışırım ve birden kusarım, tek oturuşta yazarım. Bunların hepsinin hayatımızla ilintisi var diye düşünüyorum.

İşte bu şekilde kuzey ormanlarını da yıllardır düzenli olarak gezmeye başladım. Doğayı arayışım, kendimi arayışım ve herkesten farklı olarak kendi yollarım vardı bu kuzey ormanları içinde. Daha az insanın geldiği köşe bucak yerler. Burada kamp da yaptım, yatılı olarak kaldım, zaten yıllardır doğada kalıyorum. Uzun gözlemlediğim ağaçlar vardı gittiğim zaman; hareketlerini, esişlerini yani seslerini, işte gövdelerini kokularını izlediğim ve merak ettiğim ağaçlar vardı. Bir hafta, yine ormana gittiğimde beni çok şaşırtan bir hadiseyle karşılaştım. Ormanda her zaman uzunca baktığım ve dimdik ayakta duran meşe ağacı o gün devrilmişti ve ben çok şaşırdım devrilmesine. Fırtına mı oldu bir şey mi üstüne düştü diye merakla hayretle bakarken yanına yaklaştım ve ağacın içine eğildim ve ağacın leş gibi koktuğunu fark ettim, geriye çekildim. Çok üzüldüm yani o an, sonra kuzey ormanlarında çokça yer alan sarmaşıkları, her mevsim yemyeşil kalan ve meşe ağacının dibinde çıkan sarmaşıkları düşündüm. O ağacın dibindeki sarmaşık bütün kış yaz güneşini çalmıştı meşe'nin, minerallerini topraktan almıştı, kendi beslenmeye devam ederken meşeyi içinden çürütmüştü. Meşe dimdik ayakta görünürken en yakını tarafından bir istilaya maruz kalıyordu. Bu beni çok etkiledi bu, çünkü öyledir, en yakınımız derin bıçaklar, derin sarsar, derin acıtır. İçimizden çürürüz, kimse fark etmez. Herkes ayakta bir insan görür, sağlam, sağlıklı normal tepkileri olan. İşte meşe ayakta çürüyüp, ayakta ölüp en sonunda devrilmişti. Bu şiiri orada yazdım: “demek insanı zaten böyle öldürüyorlar” diye. Yani bu şiiri zihnimde, orada kurguladım. Ve ben genelde tek oturuşta şiirlerimi yazarım, sonra bekletirim, sonra tekrar okurum ve uzun süre bekledikten sonra ikna olduysam hazır derim. Bu şiir de oradan çıkmıştı. Şu an *yogken.com*'u kurduk. Sitede beden-doğa ve metin üzerine yazı dizisi yazıyorum, poetik metinler. Buradaki, bu doğadaki bu olay, bu istila biçimi de benim zihnime çok yakın bir üçgen oldu, o yüzden benim şiirlerime duygu bütünlüğü ve dünyama da bir karşılığı olan bir hadiseydi. Ve bu meşeyi insana benzeterek *Durgun Su* şiirini ortaya çıkardım. *Durgun Su* da yani işte akmayan, beslenmeyen, belki yerinde sabit kalan suları hatırlatıyor. Onlar gezinsin istiyorum. Küçükken taşlara tekme atmak gibi, hani yer değiştirsinler diye. Durmak bana göre değil pek.

Bu şiire bir kırıklık verdi başlık bu şekilde, şiir epey beğenilmiş oldu, yani epey karşılık buldu. Şiir ikinci kitapta, *Kalan Sağlar* kitabında yer alıyor.

Suzan Yörük

AKLIN KIRMIZI ÇİZGİSİ'NDE SYLVIA PLATH ŞİİRİ

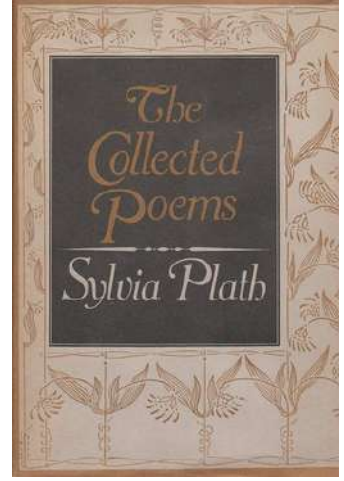
20.yüzyıl Amerikan edebiyatının en etkileyici ve çarpıcı kadın şairlerinden biridir Sylvia Plath. Şiirleri daha çok 1960'lı yılların başında ortaya çıkan gizdökümcü (itiraf edebiyatı) şiire dâhil edilir. Şairin “ben” içeren öğeleri sıkça kullandığı ve eserlerinde duyguların üstünü örtme, gizleme çabasında bulunmadığı bir anlatım türüdür. Duygusal çıplaklık diyebileceğimiz bu türde şiirin en yalın, en samimi halini görürüz. Örneğin Plath'ın “Leydi Lazarus” şiiri bu türün izlerini taşımaktadır.

Türün diğer temsilcileri Sexton ve Lowell gibi kendini suçlu hissetme, kendine acıma duygularına dair endişeleri şiirlerine ve düz yazılarına sirayet etmiştir. Acılarını ve kaygılarını sürekli yazarak dindirmeye çalışmıştır.

“Birazcık kaygısızlık beni dünyanın en mutlu insanı yapabiliirdi.” demesi bundandır.

Plath'ın şiirlerinin toplumsal ve tarihî olaylar bağlamında savaş sonrası Amerikan toplumu, Japonlara karşı kullanılan atom bombasına göndermeler, kadın hakları hareketi, feminist temaları; kadın kimliği, kadın deneyimleri, kız kurusu kavramı, kadının evlilik içindeki konumu, cinsiyet rolleri gibi konuları içermesi bakımından dönemine tanıklığı oldukça önemlidir. Yaşadığı dönemde ataerkil bir toplumun varlığı, kadın ve şair kelimelerinin yan yana çokta kullanılmaması birçok tabu ve önyargıyı kırmayı başardığını göstermektedir.

Şiirinde derinlik, duygu yoğunluğu, depresyon, melankoli, özgürlük arayışı ve bu arayıştan dolayı sürekli iç dünyasındaki karanlıkla mücadelesini yansıttığı bir gerilim dikkat çeker.

Bu gerilim Sylvia Plath şiirlerinde zirve yapar ve onun için yaşam cehenneme, aklın kırmızı çizgisine yakın bir yerlerde yaşamaya dönüşür. İnce narin bir ruha sahip oluşundan dolayı hep acılar içinde kıvrılmıştır. Karmaşık bir zihin yapısına sahip olması aşırı uçta şiirler yazmasına sebep olmuş ve onu defalarca intihar düşüncesine sürüklemiştir.

“Ölüm bir sanattır, her şey gibi. Eşsiz bir ustalıkla yapıyorum bu işi.”

Sylvia Plath için intiharda ses getiren bir isyan, kendini yok edip kendinden vazgeçerken ölümü yaşamaya tercih etmenin altında düzeni bozma, intikam, kin, öfke, başkasını öldürme isteği ve benzer duyguların mutsuz çılgılığı yatmaktadır. Sartre’a göre “İntihar dünyada var olmanın bir başka yoludur.” Şiirlerinde oldukça ritmik, güçlü doğa ve ölüm gibi evrensellik taşıyan metaforlar ve imgeler kullanır. Bu metaforlar okuyucunun duyguları daha derinlemesine hissetmesine olanak tanımış olur. Şairin ve şiirin başarısı asıl burada gizlidir.

Gizdökümcü Prenses Sylvia Plath’ın, 31 yıllık yaşam hikâyesi oldukça karamsar, yaşadığı psikolojik sorunlar nedeniyle anlaşılması oldukça zor bir kördüğüm. Ölmeden kısa bir süre önce kaleme aldığı yarı otobiyografik romanı “Sırça Fanus” kendi hayatından kesitlerle dolu. Modernist ve postmodernist unsurları da içinde barındırır.

“Bütün bu olanları kötü bir rüya gibi hatırlayacağız. Kötü bir rüya. Sırça fanusun içinde ölü bir bebek gibi tıklıp kalan insan için dünyanın kendisi kötü bir rüyadır.” diyerek ölümü dünyaya tercih etmiştir.

Bir şiiri oluşturan ana hatlar şairin yaşadıkları, hayat tecrübeleri, gözlemleri ve okuduklarından damıtılanlar etrafında şekillenmekte şairin üslubunu oluşturmaktadır. Bir şairin yaşamını ve travmalarını bilmek şiirlerinin ve metinlerinin anlaşılır hale gelmesini sağlamaktadır. Sylvia Plath, İngiliz ve Amerikan şiirinin sırça fanusu içinde okuyucuyu da içine çeken bir karabasan. Lowell’in dediği gibi, bu şiirleri yazmak da okumak da içinde altı kurşun olan bir silahla Rus ruleti oynamaktan farksız. Tüyler ürpertici, dehşet verici bir estetik.

“Beni tanıyan hiç kimsenin gelemeyeceği bir yerde olmak istiyordum.”

Tuba Sina Aydın

LA CASA DE PAPEL KOKAN KİTAP: “BELKİ STOCKHOLM’DE BİR BANKA SOYMALIYIM”

“Şiir bizim eski suç ortağımız.
Biz ne işlediysek onunla işledik.”

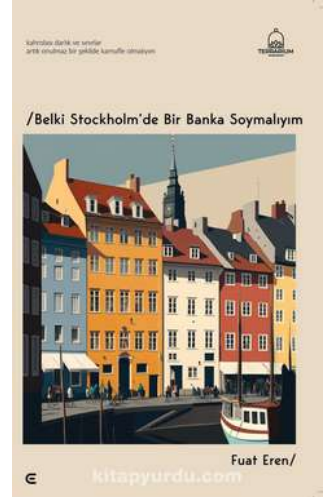
Gülten Akın

Şiirsevenlerin ıskaladığına ihtimal vermediğim bir kitabın kapağını aralıyorum bugün: Epona Yayınları’ndan çıkan Fuat Eren imzalı, “Belki Stockholm’de bir Banka Soymalıyım.”

Daha bir buçuk yaşında, tazecik bir kitap bu. Dünyaya gözlerini açalı çok olmadı. Siz şimdi böylesi tazelikteki bir kitabın dışlarının yenice kaşındığını, çat pat koltuklara tutuna tutuna yürüdüğünü düşünmüş olabilirsiniz. Fakat aldığı ödüllere, hakkında yazılan inceleme yazılarına göz atarsanız, hele ki bir de açıp okursanız durumun bundan ibaret olmadığını pekâlâ siz de fark edersiniz. Kitap için bedenlen küçük dersiniz ama ruhen miladın ibresini ikinci yenin doğuşuna çevirirsiniz. Bunları neden söylüyorum? Aynı düşünce sarmallarından ben de geçtim de ondan. Eserin doksan sayfalık musikisi beni bazen Turgut Uyar’ın salıncağını sallamaya yönlendirirken, bazen de Cemal Süreya’nın sigarasının küllerine doğru üfördü. Son atmış yılın dizelerinde işte böylesi dolandım durdum.

Herkesin bir kitap okuma rutini vardır. Kimisi kitabı aldığı gibi sayfaları hızlı hızlı çeviriverir. Kimisi de aynen benim yaptığım gibi kitabın ismine, mizanpajına bir süre takılır. Kendi deneyimimden devam etmem gerekirse size şöyle izah edeyim: Eğer kitap ismi klişeyse kapakta duraklama anlarını kısa tutarım fakat marjinala denk geldiysem epey bir süre bakışırım kapakla. Bu kitapta da öyle oldu. Evvela isminin en başındaki “Belki”de takıldım. “Belki” beni ikirciklere, belirsizliklere götürdü. Tekinsizliğe davet var, belli ki şair kaleminin etrafına elektrikli muğlaklar örmüş, dedim. Şairin özel cehenneminden nesnel dünyaya yaptığı çağırışı düşünürken epeyce oyalandım.

Kitabın “Belki”sini görür görmez bir gizem kuyusunun başına vardığımı düşünsem de, içine tepetaklak yuvarlanacağımı hesap ettiren asıl şey, başlığın geri kalanı olmuştı: ... Stockholm’de Bir Banka Soymalıyım.

Şunu itiraf etmem gerekir ki hayatımda karşılaştığım en ilginç kitap isimlerinden birisiydi. Kendine akıl hocalığı yapan, İskandinav'ın göbeğinden adres gösteren, portakal değil banka soyduran, gözlerimi ferfecir baktıran bir isim. Okuyucuyu La Casa de Papel dizisine götürecek bir gizeme sahip. Durduk yere kriminal denizlere başımı sokacak olmuştum fakat kısa sürede saçmaladığımı fark edip, vazgeçtim. Çünkü söz konusu kitap bir şiir kitabıydı, dumanı üstünde tüten dizeler yığını. Söz konusu şiir oldu mu dümeni kalbe, kalbin hikâyesine çevirmek gerekti. Gerisi laf-ı güzaf.

Sayfaları yavaş yavaş çevirdikten sonra kitabın sırasıyla şu üç bölüme ayrıldığını gördüm: “Amorf”, “Her Kapı Kendi Sesiyle Kapanır” ve “Gemisini Kaybetmiş Çapa”. “Her kapı Kendi Sesiyle Kapanır” bölümü haznesinde 10 şiir, “Gemisini Kaybetmiş Çapa” bölümü de 14 şiiri barındırıyor. İlginçtir, Amorf isimli bölümde sadece tek bir şiir var. O tek şiirin ismi de zaten tahmin ettiğiniz gibi bölüm ismiyle aynı: Amorf; kitabın sayfalarını çevirir çevirmez karşınıza çıkan ilk bölüm ve ilk şiir. Katılır mısınız bilmem ama bu bana ister istemez Kur'an-ı Kerim'in önsözü olan Fatiha Suresi'ni hatırlattı. Bilirsiniz, kutsal kitabımızın kapağını açar açmaz işlemeli sayfanın içerisine yerleştirilmiş yedi ayetlik, kısacık ama özet gibi bir sure olan Fatiha ile karşılaşırsınız. Arkasından Bakara, Al-i İmran... yani upuzun sayfalar içeren sureler gelir. Kapıları açan mânâsına gelir Fatiha. Kur'an açılmayı arzular, Fatiha da bu isteğe bir giriş yazısı olarak tercüman olur. Amorf'ta da buna benzer bir şey sezinledim. Amorf'un sözlük anlamı; kendine özgü bir biçimi olmayan, şekilsiz. Bu mânâ Fuat Eren'in doksan sayfalık musikisinin tümünden çıkardığım tabirle bire bir örtüşüyor. Kitabın bende bıraktığı aidiyetsizlik, şekil-şemail-ruh noksanlığı, yersizlik-yurtsuzluk duyguları sanki amorfun nüvesinden türemiş gibi. Burada dilim başka tabirleri de seslendirmek istiyor: Mesela “bire yedi yüz veren başak gibi”. Ya da fındık kadar bir hamuru hayal etsek nasıl olur? İçinde şairin tüm ezasını barındıran. Şair onu alıp bir güzel oklavanın altına koyuyor. Sonrası katman katman açıldıkça açılan bir yufka ekmeği. Herkes doyuyor, şairin çilesi herkesi doyuruyor.

Dilerseniz Fuat Eren'in şiire yaklaşımından da konuşalım biraz. Fuat Eren değişik kelime oyunları ile okuyucuyu ters-düz eden bir kalem değil. Hüzünleri sükûnetle, bu anahtar kelimelerin açtığı yeni kilit ifadelerle yüzümüze çarpıyor. Bazı şiirleri birden fazla okuyunca kalemdeki sancıyı, mekânsızlığı daha profesyonel biçimde içinizde absorbe edebiliyorsunuz. Kitabın sayfalarındaki yolculuğunuzu nihayete erdirdikten sonra bazı sorulara bir nebze cevaplar da bulabiliyorsunuz: Başlıkta neden “Stockholm” var, “Satürn'e kadar yürüyorum” da ne demek, bir miktar çözümleyebiliyorsunuz.

Karmaşadan, açılmayan kapılardan geçiyorsunuz. İç sesiniz ya bir nilüfer çiçeği olmak istiyor ya da size bilinmedik bir coğrafyada banka hırsız olmayı telkin ediyor. Siz ise dönüp dolaşıp yine kendinizi sorguluyorsunuz: Bir kalıba giremeyişinizi, giriftlerinizi, mecburiyetlerinizi. Amorf'un son satırları şu şekilde:

“kendi ağına dolaşan balık, kurtar beni
burası neresi, ben kimin oğluyum
bir ülke kurmak istiyorum, tek kişilik
bir ülke kurmak istiyorum” diyerek.

Belki de bu yolculuğa kitap içerisine gizlediği bambaşka bir metaforla adım atmıştı Fuat Eren. Ancak bir okur olarak ben bu kısımları aldım kendime. Çaresizliğin gözü, kendi ağına dolaşan balıklarla açıldığı için balıklama daldım ben bu kitaba. Bir çaresizin başka bir çaresize seslenişi beni epey bir düşündürdü. Günümüzün kullan-at, geridönüşümsüz, döner ya da dönmez, döver ya da dönmez dünyasında kolonlarında çatlaklar olan hafızalarımız için sayısız göndermeler buldum bu dizelerde.

“yanaklarımız kaskatı gülmekten
sentetik ormanlar kurar, plastik çayırlara çıkarız

İç dışa çevrilse en çok ondan korkarız...”

“Belki Stockholm’de bir Banka Soymalıyım” için söylenecek daha pek çok şey var. Bunlardan ilki, hislerinize Metaverse taktıran bir kitap olduğu. Dikkatinizi vererseniz, çamuru biraz daha hamur, hamuru biraz daha çamur, ekmeği biraz daha bayat, gözyaşını biraz daha etli butlu gösteriyor. İkincisi, Fuat Eren’in banka soyma isteği! Bu kısımda Türkçe yazım kuralları gereği yazının yanına gülücük emojiyi koyamıyorum fakat siz ne demek istediğimi zaten anlamışsınızdır. Ben bu bahse değerli şair Gülten Akın’ın çok sevdiğim sözleriyle atıfta bulunmak istiyorum: “Şiir bizim eski suç ortağımız. Biz ne işlediysek, onunla işledik.”

Doğru, her şair tetiğe basmaya namzet, bir suç ortağıdır aslında. O halde biz okuyuculara da bir nevi azmettirici mi demeliyiz? Sevdim ben bu banka soygunlarını...

Ahmet Menteş GEYMSPİPİLPLEY

Seyyar kutulara koyuyorlar insanı her sabah
Her akşam sabit kutulara
Bu kutular içinde yalnız
Yalnızlığıyla baş başa

Sürüyorlar insanı her sabah kırlara değil
Bir yangının tam ortasına
Sen burada avlan diyorlar
Avlan ve sonra yaylan

Yılan ve yalanla ısırılan atını
Sür ha bire doğuya
Hep doğuya sürmeli atları
Doğuya ve uykuya

Bir deliydin delirmeden önce
Elinle sıkıca tutardın geleceği
Varmak için doğuya ve uykuya
Beyaz bir gemimin kara yelkeni

Geceleri yıldızları izle
Gündüzleri yıldızları özle
Dindir içindeki uzak âlem düşlerini
Yakala aynada kırk yılda bir kendi kendine kıkırdayan gülüşlerini

Ezilmiş yassı kalbiyle yaşlı
İki boyutlu acıların insanı
Mutlu bir gelecek yok senlik
Seninki bir geleceksizlik

Mehmet Ayçi ÇEKİŞ

Biliyorum her gözenin
Seninle konuştuğunu
Ondan şiirli ırmaklar
Sesin karıştığı için

Her kuş bir masalın kuşu
Ve her masal senin kuşun
Süzülüyorsa kanatlar
Sesinden uçtuğu için

Sende doğuyor güzellik
Sana döndüğünde ayna
Çiçekler, çiçekler önce
Sesinde açtığı için

Başı dönüyor hayalin
İzin, imgenin, esrarın
Düşler düş olmadan önce
Sesini gördüğü için

Matice Nisan DAVET YENİDEN

Yeryüzü yeniliyor kendi kamburuna
büyük ağırlar sesimizi kısıyor
inledikçe çağlayanlar, inledikçe uçurumlar
istersen ovabiliriz kendi sözcüklerimizi

neyi sevdik de ayrı düşebildi hüznle
kendimizi ıskalayışımız bile sır hesabıyladır
bir cevabı bekleriz kaderle çarpışan
zaman su olur gider, merak kum olup gider
denize sarılır gider, köpüğe sarılır gider

neyi anlamadıysak ona borçluyuz derinden
güç olan keşkeleri bağışlatmak mazeretler bulmadan
mesafeyi anlatmak kuş bakışı olmadan
gökte olan bizde olmayan mürekkep
yüksekten bakmanın rengi
onunla uzakları örtebiliriz
yeni ayakkabılar giyip eskileri incitebiliriz

meğer bulutmuş göğsümüz nasıl da geçiyoruz
meğer bu soğukmuş bize duru bir titreyiş veren
güç olan mevsiminde kucaklamak insanı en taze yerinden
karın yağışı ile başkalarının ne dediği
çamurlu yolları örtmek için kapışıyor
istersen şimdi geçebiliriz tüm karanlık sözleri

Ebru Özden

GARİP ŞİİR

Tüylerinin yönünden bellidir
Üsküdarlı kediler
Ve sakallarının yönünden
Taraflı insanoğlunun
Gözlerinin ağırlığından
Anneanneler
Ben belli belirsiz bir bulut gibi
Durmadan dağılmamdan belliyim.

Günberide soğuması gibi dünyanın
Her şey garip.
Kaşığa neden kaşık denmiş?
Açkıya sonradan anahtar.
Sevgilim evi terk etmiş sabah erken
-akşam geleceğini söylemeden-
Korkuyorum da sanki gün gelmiş.
Aklıma geliyor cesedime ne olacağı
Yaşayacak günüm sayısızken.

Oğuz Ertürk

ŞAKAL UZATAN ADAMLARIN TÜRKÜSÜ

Yazıyor! Yazıyor!
Dünyanın en yalnız adamını buldular
Artık o da sermayenin bir kulu /
-Vurdular
Kabuğuna çekilmiş derviş konum bildir

Doğru yalanı bulanlara
Tıraş kolonyası ve kravat
Ve reklam yüzlerine sponsor
Kimin için kırıyoruz vazoları
Plastik bir gülün akıttığı kana niçin sevda türküleri

Albümleri rafa kaldırılmış ev
Hatırlatıcı haplar alıyor
Akşamları masalar sırtlıyor bir tek
Uykusu bölünmeyenler nerenin vatandaşı

Anayasal düzlemlerde ceketim
Oysa ahmet beyden öğrendim her sabah ya nasip

Müfredata takılmış heraklitos
Hocam buradan soru gelmiyor
Tam olarak buradan
Yani görmek istemediğimiz her şeyden
Mürekkepsiz zamanlardan kalan ağıtları oku
Çünkü ilk emri getirmeden yerine diğerleri nafile

-oyun başlıyor

Kaybettiğim şeyler listesi
1-Gölgem

...

Onu bekleme salonlarında
Koridorlar boyunca
Şehrin ışıklarında

...

Oysa karanlık ele verir her şeyi

Vahdettin Oktay Beyazlı

LEYLAK LEYLAK BAHAR

başını kaçırdım bu şiirin sonu bende saklı
suyun sükûneti ekmegin sıcak kudreti
çayın matematiğini aşkın fiziğini görmeden sevmek gibi
göksel kramp şiirin bana üşüşmesi
hangi giyindiğim hırkanın omzumda
yeşillenışı şu dipdiri gölgelerin
yıkandıkça sabunun merhametidir yıkanan
ne feci aşkın zarafetinde saklanan ülke tedirginliği
havanın havada kayboluşunu anlayan kim
aşığın maşukta kaç ikindi gölgesi bırakışı

başını kaçırdım bu masalın elmalar bana düştü
dünya perdesine astım muskasını yaşamın
ütüsü yenilenen gömlektir katlandıkça yüreğim
muhkem sözlerim var leylak leylak bahar
suretimde ezberi yarım kalmış aynalar
hüsnünde şehrin allı pullu şalı var
yorgun mahyalardan tutunup göğe ağmak için
talim ettim acının küçük yazılıp içimde büyüdüğünü
kuş seslerine ulandım feleklerin kalp sızısına
ışığına aldandım oldum gömleksiz deli

eğnimde ezelden kudret gömleği şiire tenhayım
mecaza d/adandım kefenime şair yazsınlar beni

Emel Kozar

UKDE

mersiyeden mersiye sürüklenmiř
mateme boęulmuř kalplerin feryadı
Ölümün gölgesinde kalmış söylence
ayın şavkını tutmuş, incinmiş heves
Efsus: incelięin ve d nencenin řahı
adanmışlığın narin ecesisin şakayık
kalemler kırık, buruk ruhlar karanlık
ř irperver Nig r Hanım anadilin yas
kahır kafilesinin isyank r t lsımısın
aldanma derdinin çaresi gibi nefes
kırılmış, dökülmüş, s nm ş nağme
sana açılsın bütün kapılar albatros
nadasa bırakılmış hayallerin şafağı
gözyaşı nehrine asılı pembe elmas
buzlanmaya yüz tutan matemhane
i  içe geçmiřsin tesellinin tarihiyle
ışık serper alımlı sözlerin feracene
serazatının savruk ve çökük mirası
geçmiři bugüne sürükleyen esans
yarım kalmış hik yelerin kıpkırmızı
savruluşunun fırtınalara borcu  ile
yağmur özlemi çeken deniz biçare
mısralarının yazgısını yazar kaygı

Natice Kübra Öktem

IŞIĞI KENDİNDEN MENKUL

hangi çiçeği açıyorsunuz
siz hangi çiçeği
bilemem ben
onu toprakla öv dedi arkadaşım
omzuna kuş konanı seç
ben ölünce de anlamam topraktan
hep yolunuza mı konacak kuşlar
onlar hep yollarda mı
ne kadar körler
körlüklerinden bihaber
kuşu biliyorum
yolları biliyorum
ötesini yaşadım ben

enbiyada geçen uzay yolunca
o ışık hızlarınca, yıllarınca
ne kadar büyüdüğümü bana sor
çobanıydım sanki yıldızların
şiiirim kavalımdı
kepenek kalbim
güdüp durdum içimdekini

ışığı kendinden menkul birkaç insan
birkaç yıldız
ne kadar var miadlarına
bunu düşündüm
ne zaman patlayıp sönecekler
ve görünmeden duracaklar enbiyada

"biz gökyüzünü korunmuş bir tavan gibi yaptık"
tavanın asmoleni nerede
koymayı unutan tanrı
ya yağmuru hesaba katmadı
ya da dümdüz unuttu işte

ben
   ten    eklerle
bir
 elenk
yaptım
kapıya astım
misafirleri   lerek kar ıladım
hiç hastalanmadım
hayır demedim
nereye ise oraya gittim
böyle olsa
bizden mutlusu olmaz mıydı
mutsuzuz çünkü
bir yıldız var anasının gözü
 oban k peklerim k r etmedi
havlayıp durdu kendini yordu
yıldızlar üzüldü
   ekler zaten özgün

ben
ak amsefası açıyorum
siz hangi    e i açıyorsunuz bilemem

Büşra Badeci

KÜLLÎ ÂHENK

çeşmelerinden leylaklar dökülür
navlun bedeli için neşter gerektir
kusturucu güzelliğin ahengi sarar ipek saçları
tarazlanan yün yumağı dirilir.

su dengesizliğinde besler bestesini
mor gözlerim kefen kınında midilli.

saklı taşlar zencefil bünyesinde nizamlı
cemâlini görene küllî âhenktir dünya
kokusu nar çiçeğidir aşımıza.

ömrüme pelesenk olmuş güzeli keşif
fikir çilesi yahut sümbül lisanında tomruk
hatıra beşiğimde güftesi olmuş çocukluk.

lütfun miskte mühürdür, kokusunda temaşa edilir
incilerin dökülür tesbih tanelerine cevher
kaşındıkça karanlığın dizleri kanar gündoğusunda
çiçekler iffetini zikirle meşk eder.

ey akçesi gökyüzünde yelden cübbe!
ey istifini bozmayan düzenli gölge!
övgüler sanadır, hırkalar ve heybeler.

Hasan Celikkol

KARANLIK, MİŞLİ GEÇMİŞ BİR ZAMAN OLDU

Bugün, duvarların önünde kökler birbirine dolandı
Güneşin doğuşu ile batışı arasında
Boşluğa saplandı hançerin ucu
Yılan cinlerini gördük
Başımıza atılan taşlar bin ahlı derinlere düştü

Şaşırdık mı, hayır
Kale duvarları önünde bin tuzak
Şafak sisi gibi
Buharlaşıp kaybolan havada
Kim bilir daha niceleri var

Ama başaramadılar, ilk defa da değil bu
Uzattık en uzak yıldızlara ellerimizi
Düğmesiz cübbelerimizle
Karanlık, mişli geçmiş bir zaman oldu
Yeniden başladı her şey
Nemli topraklara oturduk, kapı dışarı ettik
Yılan cinlerini
Yedi şeytan sustu, boyun eğmedik karanlığa

Fatma Sahin Fırat

UMUR

Kızıl kuşanmış, başı göğünde saklı dağları;
geyiklerinden, kum kuşlarından, kekiklerinden ayırıp
pencere önlerine konuşlanmış bir çift gözde buldum.
İçimde bir sabah, çiçeği titreyen bir akşamsefası açtı.
Nereden aktığı belli olmayan suların
serinliğini yüzümde kurutmuş gibi sustum.
Siyahı sararmış, siyah beyaz fotoğraflardan kesip
yüzümü, yüzünün ferinde umdum.
Göğsüme sürgün iç nefeslerde durup
uzun ve dönüşsüz seslerden geçtim.
Benzetecek eşyalarını kolladığım zamanı,
dizlerime döktüğü ellerimde unutmak isterdim.
Yağmurun kırk birinci haberiyle bildim,
Yanlış mevsimlerde, yalın dallarda salınan
yaprağın inadıyla bağlandığım rüzgâr
Kanımı kamçılayan bir şeyleri aldı bugün.
Gördüklerimi istiflediğim yerde kesildi cümlem:
Kaç sancının bileğini tutup doğruldun ki yeniden?
Girdabı içine bükülen iki cümle arası nefes
solgun mavilere koşan bir çift göze denk.
Güldüğünü bildiğim yüzler seçtim rüyamdan
Zerrelerine iğnesiz dikilmiş zariflik
Katranelardan gün sarısına dek dost.
Kederi yeni silinmiş kalplerden geldim
Birazdan ay doğacak sefasına akşamın.

Melce S. Öztürk

TAAMMÜDEN HÜZÜN

Dudaklarında arzı gizleyen

“Eyn” makamında bir şair

- Ki hiç doğurmamış... ve...

Doğmuştur bir “sis”li sabaha

Tüm uyanmalarında asılmış kadınlar bularak avuçlarında

Kararan sulara usulca “üf”lemiştir

Burası avuçlarım değil burası

Yankısı koynunda bir kuytu mağara

Yangısı bir nefes

Bir ses

Bir kafes avuçlarımı sımsıkı tutmakta

Bir kafes

Dili taammüden lâl

Sessizliğinden toza bulanık düşler

Bir bir düşmekte artık uçurum ötesi şiir

-Ki duymuştur selâsını şuâra

Ve unutmuştur adını bir karınca

Tüm yuvarlanışlarında atılmış taşlar bularak hatırasında

Yükselen boşluğuna usulca bakmıştır

Bu taş değil annemin doğurduğu bu taş

Yankısı uçurumda bir sessiz nidâ

Yangısı bir “meğer”

Bir hebâ

Bir keder suretimi sımsıkı tutmakta

Bir keder

Adı taammüden hüzün.

Adnan Semih Damlıpınar

ASLINDA MEVZU BU DEĞİLDİ

Sana ve kırılan umutlara
Dalların yeşermesi gereken tomurcuklarına
Diline pelesenk olmuş yalanlara
Simsiyah geceye özenen saçlarına
Şehri ürküten büyüğü gözlerine
Ve yeri gelmişken söylenmeyip yutulan paslı sözlere
Hepsinden bir parça en çok da göğün kavruk tenine
Bir otogar bankının çaresiz hüznüyle sesleniyorum
Bildiğim tüm yollar kaybolmakta
Varmak için aklımda tuttuğum tüm sokak isimleriye silik
Çıktığım yokuşlar yenisine gebe
Bir tren henüz gara varmaya çok uzak
Bir durak henüz otobüs görmemiş de yaşlanmış
Çiçekler açmadan soldurulur mu
Bak, bunu da senden öğrendim
İnsan kendinden utanır, kendine küserken
Bir uçak havalanır yine de aklımdan yasaklı diyarlarına
Bir akşam yeliydi
Bağın tozu koruklar üstüne bezelidir
Kokusu geceyle karışmış, tavanda yarısı sönük yıldızlar
Eskimiş, çürüğe çıkmış bir ay ışığı
Yutulan yeminler, rengi kaçmış bakışlar
Senden beklemezdim denilen her ne varsalar
Sözlerimin sende söz etmediği vakitlerdi
İnsanın, insandan ansızın geçmesi
Bir otogar bankındaydım, adım geldi aklıma
Sahi, ben hangi yaz mevsiminden geçtim
Eskimiş bir denizdi adın bildim
Kıyısına inmekten pişman olunan

Nilal Kenar

YADİGÂR

I.

Tutuklu gözlerim;
Kırpikleri bağı, katran tutmuş,
Gözlük camlarının ardında
sindirilmiş, sındırılmış,
söndürülmüş kanmak bilmez atası.
Tutkala bulanmış yurduma
doğan, doğacak güneş.
İşçilerin köprücüğünde parlayan
Yüz görümlüğü gerdanlıkçasına
ölüm;
Kömüre, dumana, talaşa susamış
Kanamak bilmez Kenan kuyusu karnı.
-Gökyüzünü karıncalar taşırmış...

II.

Tetikli dudağım;
Dişlerimin namlusundan damak damak
Sigara yanıkları, acı sözler boşanacak.
kandırılmış, yandırılmış,
kaldırılmış ayyuka ak dilimin kararı.
Şeker pamuğuna dolanmış çocukların
Süt dişlerinden öperdim geceleri,
Yastıklarının altına horoz şekeri
Masaların üstüne umut bıraktım.
Hazzetmezdim karanlıkta insan sesinden
Gün derisi kokardı dişlerinin arası
Al kulaklı bir cin şiir çıkardı kesesinden...

III.

Topuklu gözlerim;
İki kemiğim gelmeyecek bir araya,
elleri iki yakasında iki elimin.
Şakağına tükürdüğüm hayat
Öldürse de beni, utanmayacak!
Tabutumun her çivisinde
saldırılmış, soldurulmuş
doldurulmuş Tulpar'dan yadigar yelem.
Tırmanırken mer-mer merdivenleri
Telekleri yolunmuş kanatlarımla
Tam düşecekken korkuluklar elimden tutacak.
Küskün değilim ihtiyar saray sütunlarına
Sarınırken yağmur ayak bileklerimden
Damlayacaktım yine rüzgârın avuçlarına...

Fatih Catma

AĞLAMAK SERBEST

İlkin parmak uçlarımı kaldırıp seyrettim dünyayı
halklar ki beni sakalları okunmuş zannettiler
dağlanmış gövdeyi umarsızca alıp kaçtım yanına
ama neden? sorusunu hâlâ bilmiyorum

Küskünlüğüne bizar ayaklarım beni sana götürüyor
ilhamım kesilmiş olmalı cinler ve perilerden
ama ellerinde hizalansın mümkünse her şey
öğret bana, dört kitabın önsözü olan lamelifi
anlat, soluğu kesilmemiş yalvacın çılgınlığını
ve geceyi onaran şeyler oku bana

Bazen bir ayet uyku kaçırır sen olmayınca
ağzı küfür dolusu bir iblis düşmanca bakar o zaman
ben burada daha çok sustum izahı olmadığı halde
ve göğün altında ağlamak serbest oldu ruhumun esvabına

Ak yüzüne neşidler sığdırılırken
bu sefer şehre çöken veba sandılar beni
bilmediler elbette, sensizlik tufanıdır bu
çünkü üzerime ilmeklenir hıçkırır sancılar
ve gecenin içinde yanıyoruz ateş bize mevsim oluyor

Güneşe hasret bulutların üstünden bir düzlüğe indir beni
korkma, üzengisi kırılmış binbir telaşı taşıyan muhbir değilim
ve kör gassal yüzümdeki tebessümü silmeden
bir ses yarat bana, masivadan ayrılmış olsun

Sen ki çağların ötesinden bir muştı getirdin avuçlarıma
ve bunlar ceplerimde sakladığım cümleler
şiire seninle başlayıp seninle bitirmek gibi
en nihayetinde bunlar harun'un masallarına düşmeyen kelimeler
ama bir alıç ağacının altında şunları bilmeni isterdim
yüzüme karşı küsen çiçekler sen varken kekeme
bir besmelenin be sine iman ettim birde yüzündeki benlere.

Burhan Tuz

TAŞ AVLU

bir tek tebessüm görmeyen çehresi
buldu aradığını sade bir esvapta
kaybolup gidecekken
besledi ruhunu merhametle
gözleri çiçekler arıyordu
teselli etsin diye kendini
kendinden ayrılan kendi suretini
yıkadı hüznün çeşmelerinde
sözler inşa etti kendine tartmak için günleri
bir sırrı dokuduğu bahçeye
başlayınca meyveler ekmeye
hatırladı bir meyveyi koparmanın lanetini
taştan bir uykuya dalıp gün ortasında
bir peygamber asılınca rüyasında
uyandı dudakları incelmış olarak
güllerin yüzünü ve taşlaşmış acıyı gördüğü o bahçede
çözölmüş bir sırrın acısı bitiverdi ayaklarının altında
yağlar sürünerek düştü peşi sıra bir neşenin arayışına
dolaşırken vadilerin sinesinde
bir meleğin sesi değdi yanaklarına
kulak verdi bir sabırsızlık boyunca
birden belirince İsa'nın alnı
söyledi şarkılarını çalılıklarda

Ömer K eser

TERZİYER

Yüzümü günlere bölüyorum,
Yapış yapış bir pazartesi oluyor gözlerimin ırmağı
Taşın kalbi diyor suya inen ceylanlar
Taşlar, peri kanatlarını tutuyor yıldızlara inat
İlmek ilmek mutluluk örüyor bezginin örümcekleri
Karanlığın kumaşındaki lif kadar tazeyse ölüm
Arıyorum işte,
Nerde bu kör iğne, yağlı iplik, bu bakışsız makas
Elimle koymuş gibi buluyorum gecenin terzisini
Ay ışığı içerek denizlerin kalbini dikiyorum.

Bana soracak olursanız siyah beyaz bir alfabe
O güzel denizatları,
Tersine akan şelale, tırnağında biriken güz deltası
Mesela anahtarını içeride unutun bir çocuk olsam
Karnım acıksa, diyelim ki günlerden cumartesi
Acemi bir çerçi geçse kanayan dizlerimin arasından
Çaput bağlasam bütün evlerin gözüne
Elma dersem çık, armut dersem çıkma
Yağan kar anne kesilir hemen, bakarız ki sesimiz çoğalmakta
Bakarız ki kar beyaz şefkat örter hafiften üzerimizi

Pazar günleri kapalı değiliz
Pazarları okunan şiirler yazacağım
Sabun kokan elbiselere/ kolları yanlış dikilmiş gömlek
Salıncakta sallanan siyahlı kadın ve üstündeki döpiyesle anlatacağım
Gökyüzündeki bütün terzilere

Büyük harflerle güleceğim
Dudaklarım salkım saçak acıların iskelesinde
Buruk denizler getireceğim cebimden ablak yüzlü
Cebimde su yosunları, istiridyeler, tuzlu mataralar
Öyle bir kahkaha atacağım ki ansızın
Yeryüzünde çocuklara bir acı bile kalmayacak

Günlere böleceğim yüzümü
Salı ve çarşamba arasında yeni bir gün gibi
Bir de dudaklarımda güllerin tiril tiril perşembesi
Yeryüzü tekmili birden Cumaya duracak

Robert Bly

HORAT'I HAYATTA TUTAN

Çeviri: Arif Teyimur DEMİRCİ)

Erkek ve kadın yalnız bir an geçirir cennette.

Çarli Çaplin botuyla ilgilenirken, iki sevgili görüyoruz seyreden
Ve beliveriyorlar çıplakayak bir süre sonra mezarlık önünde.

Biliyorum senden iki yıldan fazlasını istedim.
Hanımelim, az biraz daha eza ve cefaya dayansaydın
Bedelini ödeyebilirdim meleklerle uzak kalmaları için.

Ölü adam ayakları havada, uzanıyor yatakta.
Evlilik yükünü böyle uzun taşıyabilmesi ayakları yardımıyla.

Korkutuyorum bazen yerde uyuyan çocuğu.
Başı kolların arasında, havada tek koklayabildiği
Dağ sincabı yendiğinde geriye kalan tüyleri.

Yıldızlar adedince odada dağ sincabı var.
Cömertliği değil mi kar tanelerinin bizi intihara sürükleyen.
Bir şeyin ne zaman fazlası var, o zaman başımız belada.

Yarasanın kanatları, sinekler, İsa Mesih'i;
Balıklar ağlara hasret. Horat'ı bu kadar uzun
Ölümün kesinliği değil miydi hayatta tutan.

HÂLÂ GİDİYORSUN

LLM-MBATHA

Zulu Dilinden Çeviren: Enis Tataroğlu

Hâlâ gidiyorsun
Bu gidişin içinde iki ruh
Hâlâ düşünüyorum
İki ruh var ya o iki ruh
Tartıştılar, kavga ettiler
Sinemde yıllar yılı
İçimde bir umut
Sana taşır o umudu o iki ruh
Öylesine üzgünken
Neden sen derim
Birim sen güneşsin
Sen teksin eşsizsin
O parlak günlerin güneşisin
Öylesine bana ait
Yaratıcı yaratmışken benim için
Senin ismin son sığınağım
Şimdi yoksan da

Sen burada değilsen de
Her yerdesin

Şimdi sen her şeyi biliyorsun
Sıkıntımı, hüznümü biliyorsun
Uyuyakalan düşümdün
Bana şimdi senden başka
Kim yol gösterecek
Şehrim mi, köyüm mü
Yoksa senin köyümdeki
O ağacın yaprağındaki
Seni anlatan o tırtılın
Anlattığı o kutsal aşk mı
Bana yol gösterecek
Ben derken hâlâ gidiyorsun

SERULEAN SABAHI

LLM-MBATHA

Zulu Dilinden Çeviren: Enis Tataroğlu

Zaman kısalıyordu
Kısaldıkça bir darbe
Geliyordu zamandan
Öylesine güçlü
Bir darbeydi zamanınki
Yeryüzünün görmediği
Bir darbeydi
Serulean sabahında

Şimdi gidelim diyor zaman
Kalbimde bir korku
Bir kızın hayaline dalıyorum
Aşk desem değil
Erkek arkadaşının gözleri
Cellâttır şimdi zamana ortak

Korkarım bu bilmediğim
Sır ortaya çıkacak
Öyle gizemli, esrarengiz bir sır
Serulean sabahına bağlı
Onun mavi sabahına bağlı

Şimdi lütuf ve merhamet
Beklerim bu Serulean sabahında
Beklerim bu lütuf ve merhamet
Gelecek Serulean sabahında
Bir el uzanacak Serulean sabahında
Bu merhameti bu lütfu
Senden istiyorum Serulean sabahında
Ama boşuna biliyorum

Şimdi bir soru Serulean sabahı
Sorarken ve biz susarken
Senin o bilmediğim güzelliğinde
Serulean sabahı bir büyücü
Gözlerimin içine bakar o büyücü

Serulean sabahı bilmediğim
Sıcaklığın kadavramı ısıtırken
Sen çekip giderken
Bir Serulean sabahında
Bir sarsıntıyla Serulean sabahında
Giden benim de ruhumdur
Giden zamanla bir Serulean sabahında

Şimdi bir soru Serulean sabahı
Sorarken ve biz susarken
Senin o bilmediğim güzelliğinde
Serulean sabahı bir büyücü
Gözlerimin içine bakar o büyücü

Serulean sabahı bilmediğim
Sıcaklığın kadavramı ısıtırken
Sen çekip giderken
Bir Serulean sabahında
Bir sarsıntıyla Serulean sabahında
Giden benim de ruhumdur
Giden zamanla bir Serulean sabahında

BAYRAM TAYYİP YASLICA İLE SÖYLEŞİ

Konuşan: Ahmet Menteş

Eski dönemlerde yaşamış olsaydınız, hangi şiir grubuna dâhil olmak isterdiniz?

Yazdığım şiirin Garip Şiirinden büyük ölçülerle ayrıldığını farkındayım. Anlayış olarak da mesafeliyim. Ancak dönem itibarıyla kırklı yıllarda yaşamış olmayı ve şiirin o zamana göre geçmiş yıllardaki ağır dilini ciddi bir poetikaya yaslayarak yenmeye çalışmayı dilerdim. Bu mücadeleyi tavsatan ve yeniyi kullanarak eskiyi hedef haline getiren alaycılık şiirimizin temeli olurdu. Kısacası Garip'e katılmayı dilerdim.

Şiire neden gerek duyarız?

Şiiri; içinde yaşadığımız yahut mensubu olduğumuz toplumun bütün sosyal, kültürel, ekonomik, politik, septik, nihilistik vb. sorunlarına karşı ne ile kuşanmamız gerektiği konusunda hazırladığımız bir eylem planı olarak görüyorum. Bu plan dâhilinde dünyadaki yerini kavrayan insan, maddenin doğa ile girdiği etkileşimden aldığı payı hayatını sürdürebilmesi için bir zorunluluk haline getirecektir. Yerini bu plandan öğrenen insanın böylesine bir zorunluluğu hayat galesi haline getirmesi şiirin düzenek kollarından biridir. Şiire göre insan; nesnelerin ve saf maddenin tabiatla yaptığı alışverişten kendine bir yaşam alanı yaratan ve bu yaşam alanında besin kaynağı olarak yine tabiatı kullanan, bu kullanım sırasında kaynaklarını temin ederken nesnelerin ve saf maddenin dünyasına yeniden uğrayan, hayvani içgüdülerden sade ve gösterişsiz farklarla ayrılan bir canlı türüdür. Yalnızca süreklilik içinde bir döngüyle hayatını devam ettirebilen böyle bir canlı türünün şiirini yazmak, bu türün şiire olan bakış açısını kavramak, insanın şiir ile girdiği temas doğrultusunda ortaya çıkacak olan hakikatin, daha doğrusu; insanın sadece ve sadece şiir ile girdiği temas doğrultusunda ortaya çıkacak olan hakikatin farkına varmak dünya üzerinde elde edilebilecek konumların başında gelir. Belki de en ilerisidir. Bu sebeple şiiri insan için bir yer gösterici olarak tanımlamak mümkün hale gelir. Şiir en çok bundan gereklidir.

Sizin şairiniz?

Daima, Metin Eloğlu!

Şiirde bilgili olmanın önemi nedir?

Şiir zekâsı. Bunu gözden kaçırmamak gerekiyor. Şiir zekâsı yüksek şairlerin şiirlerinde her türlü bilgiyi soyut olarak işlediğini, bu işlem esnasında okuyucuya yükledikleri sorumluluğu yine bu “kullanılmış bilgi” yoluyla yüklediğini söyleyebiliriz. Bilgi şiir yazdırmaz. Fakat şiire yaraşan, şiiri gündemde tutan şey yine odur. Şair, sezileri doğrultusunda insanla, nesneyle ve tabiatla girdiği etkileşimi gerçeğe yaklaştırmak için bilgiyi kullanır. Bilgi burada yardımcı kaynaktır. Akan bir ırmağın kenarlarını düzenleyen ve ırmağın gönyesine tekinlik veren iskeleler gibi düşünebiliriz.

Günümüz şiiri hakkında ne söylemek istersiniz?

Son derece mutlu olduğum bir konu bu. Günümüz şiirinin sürekli yer değiştirmesine sebep olan birçok şairle beraber yaşıyoruz. Atakan Yavuz, Yusuf Koşal, Sami Uluğ, Kadir Tepe ve adını anmak istediğim onlarca şair. Tekniğin teknolojiyle eş zamanlı geliştiği, politikanın önce teknikten sonra duygudan geçmeye başladığı, insanı doğrudan ilgilendiren maddenin gündelik yaşamımızı böylesine etkilediği bir dönemde şiir yazmanın gittikçe olanaksızlaştığını göz önüne alırsak; buna rağmen gelinen noktanın ne derece önemli ve başarılı olduğunu anlayabiliriz.

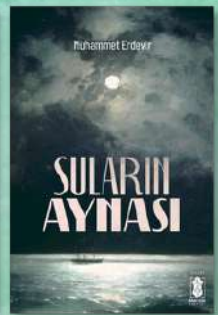
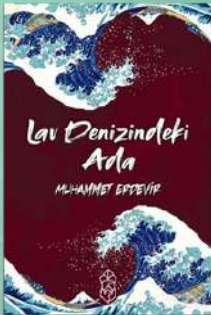
Çok hızlı değişen dünya hayatı ve sisteminde sizce şiir ilerleyen süreçte neye evrilecek?

Ne yazıyorsak o. Şimdinin şiiri elli yıl sonrasına tutulmuş aynadan ibaret aşlında. Çağı anlamak ve okumak, yeninin eskiyle olan hesaplaşmasında pay sahibi olmak, bu paydan ortaya çıkarılan şiirin mekanik yapısını oluştururken duygudan kopmamak gibi aşamalar bu aynanın elimizden düşmemesi için hesap edilmesi gereken noktalardır. İlerleyen süreçler için çok da keskin konuşmak istemiyorum. Yine de tek kelimeyle şunu söyleyebilirim: Şiirin geleceği sustukça ağızımızdan dökülen çalgıların notalarında saklı.

Son kitabınız Sekiz Oda'ya dair genel değerlendirmeleriniz nelerdir?

Bir bütün. Ayrışmaz, ama katışmaz da. Tek şiirden oluşan bu dosyayı kurarken zaman, anlatım, algılama, tavır ve söyleyiş unsurlarını dışarıda bırakmadım. 1900'lü yılların başından itibaren zemin kayması yaşayan şiirimiz bulunduğu düzlemde az öteye taşındıysa bunda büyük pay Garip'lerin. Sonrasında bu düzlemin 60 ve 80 sonrası Türkiye'sinde daha soyut bir hal alması işimizi zorlaştırdı. Ne gibi bir zorluktan söz ediyorum: Siyasi kuralların, kanun maddelerinin, sosyal hassasiyetlerin mahalle ve şehir dalaşımına yol açtığı bu zorluk sürecinde, Oğuz Ertürk'ün tabiriyle ütüsü bozulmayan adamların yürürlüğe koydukları onursuzluk ve beraberinde rant sarmalı, bu sarmalın sosyal hayatı daraltan ekonomik ve haksal tarafları derken; insanı doğrudan ilgilendiren gündemin böylece değişimi şiirimizin gözünden kaçmadı. Bir şeyleri örtmeyi, bir şeyleri örterek göstermeyi adet edindik. Sekiz Oda işte bu travmalardan kurtulamamış bir toplamdır. 2024 yılının aşlında seksenlerden bu güne tutulan bir ayna olduğunu herkese açıklamak üzere ortaya çıkmış bir dosya. Sıkı, atılğan, agresif, emin ve direktken. Kendi çağının yakışıklısı, ipe sapa gelmez: Sekiz Oda.

Muhammet Erdevir
Kitapları

Görsel Şiir: Elif Altıntaş

Elif